

Džinnipudelist võib leida nii mõndagi põnevat

Ujuvaid esemeid on teadusliku informatsiooni saamiseks kasutatud sajandeid. Aga mererannikult leitud pudelid võivad tuua nii rikkust kui tuntutust.

AIN KALLIS

klimatoloog

See on ammuilma, sajandeid teada, et merest leitud pudelid on põnevad, kuid samas ohtlikud asjad. Sealt välja lastud džinnid võivad teatavasti täita sinu kolm käsku – kui nad juhtuvad olema heatahtlikud. Muide, pudel säärase džinniga (araabia mütoloogiast pärineva vaimuga, janna – araabia k “peidetud”) ja tänapäevane džinnipudel väärt joogiga (gin ingl k) on kaks hoopis eri asja. Nimeline sarnasus olevat juhuslik...

Rannapudelid olid eriti ohtlikud Inglismaal ja tervelt paar sajandit. Nimelt nimetas Elizabeth I 1560. aastal ametisse “ookeanipudelite avaja” – nõud võisid sisaldada salasõnumeid spioonidelt. Leitud pudeli omapäi lahti korskijat ähvardas isegi surmanuhtlus.

Pool sajandit tagasi olevat nõukogude piirivalvurid olnud eriti hoolsad rannajoone jälgimisel pärast tormi: lained tõid sageli kaldale poolikuid (need ujusid!) viski- või džinnipudeleid. Butõlka’d peksti kohe vastu kive puruks, sest mine tea, kuidas kapitalistlik kraam rahvale mõjub. Või mida pudel sisaldab.

Vanim sõnum ookeanilt

Tänavu jaanuaris leidsid austraallased Tonya ja Kym Illman Wedge’i saare rannaliivast kandilise pudeli ja viisid koju. Seal avastasid nad, et selles oli rullikeeratud märg paber, millelt võis lugeda: postitus on pärit Paula-nimeliselt Saksa laevalt. Kuupäevaks lehel oli märgitud 12. juuni 1886!

Illmanid viisid leiu Lääne-Austraalia muuseumi. Sealsed eksperdid tunnistasid kirja ehtsaks, pandud oli see XIX sajandil valmistatud Hollandi džinni pudelisse. Vette oli pudel visatud India ookeani kaguosas Hamburgi mereobservatooriumi poolt hoovuste uurimiseks korraldatud ekspeditsiooni raames. Muide, tuhandete pudelite kohta, mis heideti ookeani, tuli uurijaile teateid leidudest vaid 662 korral. Viimane neist seega 131 aasta ja 223 päeva möödumisel...

Ujuvaid esemeid on teadusliku informatsiooni saamiseks kasutatud juba sajandeid. Näiteks olevat Kreeka filosoof Theophrastos aastal 310 eKr pudelposti meetodil tõestanud, et Vahemere vesi tuleb Atlandi ookeanist.

Pool sajandit tagasi olevat nõukogude piirivalvurid olnud eriti hoolsad rannajoone jälgimisel pärast tormi: lained tõid sageli kaldale poolikuid (need ujusid!) viski- või džinnipudeleid.

Golfi hoovuse uurimisel said tuntuks, ikka samal viisil, Benjamin Franklin XVIII sajandil ning sadakond aastat hiljem Monaco prints Albert I. Viimane, tuntud okeanograaf, heitis nelja aasta jooksul merre 1675 pudelit, leiti neist 226 ehk 13,5%. Isegi hästi. Leidude arv sõltub kohast: Atlandil on see kümne, Vaiksel ookeanil kolme, kaugel Antarktika vetes vaid ühe protsendi ümber.

Hulpida võivad pudelid aga kaua – üks, Patagoonia rannikul vette visatu, jõudis Uus-Meremaani 1271 päevaga, kattes 11 000 meremiili keskmise kiirusega üheksa miili ööpäevas. Pole paha.

Pudelpost Läänemerele

Pudeleid on kasutatud hoovuste uurimiseks ka Läänemerele. Kolleeg ilmteenistusest Veera Šišova avastas fondist palju lehti, mis olid leitud siinsetelt randadelt sajand tagasi. Merre olid need aga heidetud tulelaevalt Revalstein, mis oli ankurdatud Tallinna madalale.

Milliseid andmeid siis post sisaldas? 20. mail 1912. aastal vette visatud pudel randus 27. juunil 1912. aastal “Špitkami küla vastas, Špitkami kordoni lähedal, Gapsali vallas, Eestimaa kubermangus”. Leidja nimeks oli pandud talumees Mats Galman, kes “püüdis pudeli ühe versta kaugusel meres”.

Pikemad retked (vähemalt avastamise aeg) võisid siinsel pudelpostil võtta aega üle 70 päeva, kiiremad viie päeva ümber. Osa pudeleid jäi merereisil terveks, leiti aga ka kirju, mille “ümbrik” oli ilmselt purunenud.

Kas tõesti leiti tänavu kõige vanem pudelposti kiri? Tähelepanu vääriks ka jaapanlase Chunosuke Matsuyama sõnum aastast 1784, saadetud ühelt Vaikse ookeani saarekeselt.

Sealt pani laevahuku läbi teinud meeskond kookospalmi tükile graveeritud sõnumi oma saatuse kohta pudelisse ja saatis teele.

Poolteist sajandit hiljem, 1935. aastal leiti kiri Jaapani rannikul Hiratemura küla lähedal, Matsuyama sünnikohas! See on juba midagi!

Lõpetuseks. Tänapäeval kasutatakse pudelposti ka kirjasõprade leidmiseks, armastuskirjade, jumalasõna ja reklaami levitamiseks. Pudelposti asemel – pudel postiga...